

Rekenkamer
LEIDEN & LEIDERDORP

Jaarverslag 2024/ Onderzoeksagenda 2025-2026

Voorwoord

Namens de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp (hierna: Rekenkamer) bied ik u het Jaarverslag 2024 en de onderzoeksagenda 2025-2026 van de Rekenkamer aan. Het jaarverslag biedt een terugblik en de onderzoeksagenda een vooruitblik. Het is een mooie aanleiding om binnenkort met beide gemeenteraden in gesprek te gaan over het werk van de Rekenkamer. In de Onderzoeksagenda 2025-2026 presenteren we onderwerpen die we de komende twee jaar mogelijk gaan onderzoeken. Deze lijst moet gezien worden als een 'groslijst'. We kunnen helaas niet alle gewenste onderwerpen onderzoeken. En soms komen er gedurende het jaar nieuwe onderwerpen naar voren die het waard zijn om onderzocht te worden. We gaan daarom graag met beide gemeenteraden tijdens de presentatie van het onderzoeksplan in gesprek over de prioritering en verdere invulling van deze onderwerpen.

2024 was het eerste jaar dat we zijn gaan werken als Rekenkamer in plaats van als Rekenkamercommissie. Dat heeft, zoals we verwachtten, geen wijzigingen veroorzaakt voor onze werkwijze. We zijn met een nieuwe naam en een nieuwe verordening op de oude vertrouwde voet verder gegaan.

Bijzonder in 2024 was dat we een onderzoek hebben uitgevoerd op verzoek van de gemeenteraad van Leiderdorp (afhandeling van verkeersmeldingen) en dat we een vooronderzoek hebben gedaan naar een (mogelijk) onderzoek naar werkdruk en externe inhuur. In het jaarverslag schenken we hier aandacht aan.

We willen de fracties en griffies van beide raden van harte bedanken voor de prettige samenwerking van het afgelopen jaar. Ook danken we het College van B&W, de gemeentesecretaris en de ambtelijke organisatie van beide gemeenten voor hun coöperatieve opstelling en medewerking aan de onderzoeken.

Hans van Egdome,

Voorzitter Rekenkamer Leiden & Leiderdorp

Leiden, 18 februari 2025.

Inhoud

VOORWOORD	2
1 INLEIDING	4
2 SAMENSTELLING REKENKAMER 2024	4
3 ONDERZOEKEN 2024	5
3.1 AFHANDELING VERKEERSMELDINGEN LEIDERDORP	5
3.2 SCHULDHULPVERLENING	6
3.3 ONDERWIJSHUISVESTING	6
3.4 TOEZICHT EN HANDHAVINGSENERGIEBESPARINGSPLICHT	7
3.5 DUIDELIJKE TAAL	7
3.6 RUIMTELIJKE PROJECTEN LEIDERDORP	8
3.7 CITYMARKETING LEIDEN	9
3.8 MOTIES, AMENDEMENTEN EN TOEZEGGINGEN	9
4 VOORONDERZOEKEN 2024	9
4.1 WERKDRUK	10
4.2 ALGORITMEN	10
5 COMMUNICATIE	11
5.1 FRACTIEBEZOeken	11
5.2 AFSTEMMING MET BURGEMEESTERS, AMBTELIJKE ORGANISATIE EN GRIFFIES	11
5.3 CONTACT MET BURGERS EN ORGANISATIES VAN LEIDEN EN VAN LEIDERDORP	11
5.4 WEBSITE EN MEDIA	12
6 FINANCIEEL VERSLAG 2024	12
6.1 INLEIDING	12
6.2 INKOMSTEN EN UITGAVEN 2024	13
7 ONDERZOEKSTRATEGIE EN ONDERZOEKSAGENDA 2025 - 2026	16
7.1 MISSIE EN ONDERZOEKSCRITERIA	16
7.2 GROSLIJST	16
7.2.1 ECONOMISCH BELEID IN LEIDEN	17
7.2.2 PARTICIPATIE BIJ GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN	17
7.2.3 LEEFBAARHEID IN DE WIJKEN	17
7.2.4 SPORTBELEID	17
7.2.5 TERUGBLIK OP COALITIEAKKOORD 2022-2026 (LEIDERDORP)	18
7.2.6 ROLVERDELING VAN RAAD/COLLEGE/STADSBESTUUR DOOR OMGEVINGSWET	18
7.2.7 VERKAMERINGSBELEID (LEIDEN)	18
7.2.8 VERKEERSVEILIGHEID (LEIDEN)	18
7.2.9 ZORG VOOR DAKLOZEN	19
8 BEGROTING 2025	19
8.1 HERIJKING IN 2025	20

1 Inleiding

Het jaar 2024 was voor de Rekenkamer een jaar waar een tweetal grote onderzoeken centraal stonden die in beide gemeenten zijn uitgevoerd. Dat betrof de onderzoeken naar 'Onderwijshuisvesting' en 'Schuldhelpverlening'. Dat zijn onderzoeken over onderwerpen die in gemeenten doorgaans veel aandacht krijgen en waarbij het goed is dat met enige afstand van de dagelijkse hectiek stilgestaan wordt door een uitgebreid onderzoek. Daarbij is het ook logisch dat actuele ontwikkelingen zoals duurzaamheid van schoolgebouwen of de gevolgen van de coronacrisis voor de burgers specifieke aandacht krijgen. In Leiderdorp hebben we het onderzoek naar de afhandeling van verkeersmeldingen afgerond. Het bijzondere bij dit onderzoek was dat het uitgevoerd is naar aanleiding van een concreet verzoek van de raad. Het onderzoek borduurde voor een deel voort op de aanbevelingen die de Rekenkamer een aantal jaar geleden gedaan had in het onderzoek naar de afhandeling van klachten. Helaas moesten we constateren dat onze aanbevelingen niet bij iedereen nog helder op het netvlies stonden. We zullen als Rekenkamer blijvend aandacht vragen voor onze 'oude' rapporten.

Dit jaar hebben we als Rekenkamer Leiden & Leiderdorp ook meegelift op het landelijke onderzoek van de Algemene Rekenkamer en de Vereniging van Rekenkamers naar de energiebesparingsplicht en het toezicht daarop door gemeenten. Dit was een kort onderzoek waarmee we de gemeenteraden hebben willen informeren naar de rol van hun gemeente op dit terrein.

Wij hebben geconstateerd dat het voor ons soms lastig is om gelet op de drukke agenda van de gemeenteraden onze nieuwe onderzoeken tijdig voor de start van een onderzoek te presenteren. Vaak zijn de onderzoekers al van start gegaan op het moment van de presentatie. Indien die periode tussen de start van het onderzoek en de presentatie te lang is, zullen we mogelijk afzien van een presentatie. We nodigen daarom de raadsleden uit om bij de bespreking van de onderzoeksagenda al ideeën voor de mogelijke toekomstige onderzoeken mee te geven.

2 Samenstelling Rekenkamer 2024

De Rekenkamer is onafhankelijk. In de Rekenkamer zitten maximaal zeven door beide gemeenteraden benoemde leden. De leden van de Rekenkamer kunnen voor maximaal twee termijnen van zes jaar worden benoemd. Bij de voorganger van de Rekenkamer, de Rekenkamercommissie Leiden en Leiderdorp was het mogelijk om voor maximaal twee termijnen van vier jaar te worden benoemd. De leden van de Rekenkamer die ook al lid waren van de Rekenkamercommissie, zullen uit praktische overwegingen in beginsel aftreden op basis van deze benoemingstermijn.

De samenstelling van de Rekenkamer was in 2024:

- Hans van Egdom voorzitter (2e termijn, loopt af 1 maart 2026)
- Marije van den Berg vicevoorzitter (2e termijn, loopt af 1 maart 2027)
- Beatrice Snel lid (2^e termijn, loopt af 1 april 2025)
- Rudi Turksema lid (2^e termijn, loopt af 1 april 2025)
- Maurice Dister lid (2^e termijn, loopt af 1 maart 2026)
- Hans Arts lid (1e termijn, loopt af 1 maart 2029)
- Willem Jan Meerding lid (1e termijn, loopt af 1 maart 2029)

De ambtelijk secretaris van de Rekenkamer is Esther Loozen. Zij is bereikbaar via 06 - 434 86 720 of via rekenkamer@leiden.nl. Meer informatie over de leden van de Rekenkamer, waaronder een overzicht van hoofd- en nevenfuncties kunt u vinden op onze website: rekenkamerleidenleiderdorp.nl.

3 Onderzoeken 2024

In 2024 hebben wij de volgende onderzoeken uitgevoerd/afgerond/opgestart:

1. *Afhandeling verkeersmeldingen Leiderdorp*
2. *Schuldhelpverlening*
3. *Onderwijshuisvesting*
4. *Toezicht en handhavingsenergiebesparingsplicht*
5. *Duidelijke taal*
6. *Ruimtelijke projecten Leiderdorp*
7. *Citymarketing Leiden*
8. *Moties, amendementen en toezeggingen*

Voor de volledige inhoud van de uitgebrachte rapporten en rekenkamerbrieven verwijzen wij naar onze [website](#). Hieronder gaan we ook kort in op onze conclusies van de afgeronde onderzoeken.

3.1 Afhandeling verkeersmeldingen Leiderdorp

De gemeenteraad van Leiderdorp vroeg de Rekenkamer om te onderzoeken hoe de meldingen van verkeersveiligheid in de gemeente Leiderdorp worden geregistreerd en verwerkt. En hoe deze meldingen een rol spelen bij besluiten over verkeersmaatregelen en aanpassingen van de openbare ruimte.

Het blijkt dat veel onveilige situaties die niet voldoen aan de wet- en regelgeving, op tijd en in samenwerking met andere partijen worden opgelost door medewerkers van de gemeente met kennis en ervaring van de verkeerssituaties in hun gemeente. Maar wij constateren dat er verbetering mogelijk is bij situaties die volgens de wet- en regelgeving op zich in orde zijn, maar waar wel meldingen over komen die de moeite waard zijn voor toekomstige beslissingen.

Het onderzoek constateert ook dat een heldere en eenduidige procesbeschrijving ontbreekt over hoe de gemeente met meldingen moet omgaan, maar dat de ervaring en betrokkenheid van medewerkers dit compenseert. Ook zonder

procesbeschrijvingen doen zij hun werk met kwaliteit. Niettemin is dit een situatie die afhangt van individuen. Dat kan kwetsbaar zijn.

Een betere registratie van meldingen die niet per se tot directe actie hoeven te leiden zou kunnen helpen als het gemeentebestuur keuzes moet maken voor de inrichting van de openbare ruimte.

Het onderzoek is door Hans van Egdom, Beatrice Snel en Marije van de Berg begeleid. Het onderzoeksbureau is Hiemstra & De Vries.

3.2 Schuldhulpverlening

De Rekenkamer Leiden & Leiderdorp is onder de indruk van de enthousiaste en professionele wijze waarop de Stadsbank de schuldhulpverlening uitvoert, in samenwerking met onder andere sociaal wijkteams en vrijwilligersorganisaties. Inwoners van beide gemeenten melden zich met lagere schulden dan het landelijk gemiddelde. Dit is een van de aanwijzingen dat activiteiten die helpen om schulden te voorkomen, zoals vroegsignalering, waarbij mensen met schulden actief worden benaderd voor hulp, effect hebben.

Toch heeft de Rekenkamer ook zorgen. Mensen met schulden kunnen de weg naar de Stadsbank namelijk lang niet altijd goed vinden. Dat geldt in het bijzonder voor inwoners van Leiderdorp.. Ook constateert de Rekenkamer dat er grote uitval is na een eerste intakegesprek. Dat is zorgelijk, want als mensen doorzetten na dat eerste gesprek, is de kans groot dat het schuldhulpverleningstraject een succes is. De Rekenkamer is ook bezorgd over ICT-problemen. Het opstarten van een schuldhulpverleningstraject is intensief omdat mensen vaak meerdere schuldeisers hebben. Om deze schuldeisers goed te laten samenwerken zijn twee ICT-systemen noodzakelijk. Het betreft het schuldenknooppunt en het beslagregister. Deze ICT-systemen zijn nog niet operationeel, waardoor het veel tijd kost om een schuldhulpverleningstraject te starten. Dat zorgt voor extra werkdruk bij de Stadsbank, waardoor medewerkers niet met andere taken bezig kunnen zijn.

Het onderzoek is onder begeleiding van Hans Arts en Willem Jan Meerding uitgevoerd door Miranda Domenie van Domenie Doelgericht onderzoek, in samenwerking met Avelien Haan van Haan Onderzoek en Advies.

3.3 Onderwijshuisvesting

De gemeenten Leiden en Leiderdorp hebben de omvang van de opgave in renovatie en (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen maar voor een deel in beeld. En ze hebben daardoor geen volledig zicht op de verwachte uitgaven.

De gemeente Leiden is bezig met een inhaalslag in het maken van huisvestingsplannen. Hierdoor heeft Leiden steeds beter in beeld wat de te verwachte uitgaven aan onderwijshuisvesting zijn. Het bedrag dat benodigd is voor renovatie en (ver)nieuwbouw is de afgelopen jaren fors gestegen door de scherp gestegen bouwkosten en hogere eisen die gesteld worden aan de kwaliteit van schoolgebouwen. Tegelijkertijd constateert de Rekenkamer dat de gemeente Leiden nog niet een volledig beeld heeft van de staat van alle Leidse schoolgebouwen. Dit komt volgens de scholen onder andere doordat kleine schoolbesturen niet altijd zijn vertegenwoordigd bij besprekingen over de huisvestingsplannen.

Leiderdorp heeft een completer, maar wel een gedateerd zicht op de kwaliteit van de onderwijshuisvesting. Dit heeft te maken met de beperkte ambtelijke capaciteit in Leiderdorp. Schoolbesturen geven aan dat dit heeft geleid tot een verslechtering van de communicatie. Volgens schoolbesturen onderneemt de gemeente Leiderdorp beperkt actie op de problemen die worden aangekaart.

Onderwijshuisvesting is een gedeelde verantwoordelijkheid van gemeenten en scholen. Scholen zijn verantwoordelijk voor het onderhoud en gemeenten voor uitbreiding en nieuwbouw. In het algemeen verlopen de gesprekken tussen scholen en gemeenten in goede harmonie. De wethouders en ambtenaren zetten zich in om de schoolbesturen en de raad te betrekken bij de plannen, maar de Rekenkamer constateert dat kleine schoolbesturen ondervertegenwoordigd zijn in de discussies over de huisvestingsplannen.

In Leiden hebben burgemeester en wethouders aangegeven voor de scholenbouwopgave in de periode 2023-2032 € 86,4 miljoen extra nodig te hebben. Dit geld is nog niet gereserveerd door de gemeente. In Leiderdorp is dit in verband met het gedateerde zicht op schoolgebouwen lastiger te bepalen. De grote scholenbouwopgave van de komende jaren zorgt ervoor dat de 'bijdrage' uit het gemeentefonds van de rijksoverheid vanaf 2024 niet meer toereikend is om de lasten af te dekken. Dit geldt voor zowel Leiden als Leiderdorp. Burgemeester en wethouders van Leiden hebben aan de raad aangegeven voor de verwachte tekorten naar de rijksoverheid te kijken. We vinden dit, gelet op de verantwoordelijkheid van gemeenten voor onderwijshuisvesting, opmerkelijk, zeker omdat beide gemeenten de afgelopen jaren juist minder hebben uitgegeven dan de ontvangen 'bijdrage' uit het gemeentefonds. De Rekenkamer verwacht dat het kabinet geen extra middelen beschikbaar zal stellen. Er moeten dus politieke keuzes gemaakt worden hoe beide gemeenten hun middelen gaan inzetten.

Het onderzoek is door Rudi Turksema en Maurice Dister begeleid. Het onderzoeksbureau is Economisch Instituut voor de Bouw (EIB).

3.4 Toezicht en handavingsenergiebesparingsplicht

In een zogeheten DoeMee-onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers hebben we voor Leiden en Leiderdorp onderzoek gedaan naar toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht. Bedrijven en instellingen zijn sinds 1993 verplicht om energiebesparende maatregelen te nemen die binnen vijf jaar kunnen worden terugverdiend. In opdracht van gemeenten en provincies houden omgevingsdiensten hierop toezicht. Voor onze beide gemeenten is het de Omgevingsdienst West-Holland. Uit het onderzoek volgt dat gemeenten en omgevingsdienst een goede werkrelatie hebben. Het jaarlijkse werkplan wordt conform plan uitgevoerd en via voortgangsrapportages worden de gemeenten op de hoogte gehouden. De omgevingsdienst heeft goed zicht op het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht. Het is alleen niet duidelijk hoeveel bedrijven niet worden gecontroleerd. Evenmin is - vanwege ingewikkelde berekeningen – niet duidelijk wat de uiteindelijke bijdrage van de energiebesparingsplicht is aan de daadwerkelijke energiebesparing. Wel biedt de omgevingsdienst een indicatie.

Het onderzoek is begeleid door Rudi Turksema en Willem Jan Meerdering. Het onderzoek is onder verantwoordelijkheid van de Vereniging van Rekenkamers uitgevoerd door onderzoeksbureau Ecorys.

3.5 Duidelijke taal

Dit onderzoek is eind 2024 nog niet afgerond. Beide gemeenten vinden duidelijk taalgebruik belangrijk. De gemeente Leiden heeft in het voorjaar van 2021 de Direct Duidelijk Deal gesloten. GroenLinks en de PvdA dienden in Leiderdorp op 5 november 2021 een motie in over klare taal. De raad heeft deze motie unaniem aangenomen. In dit onderzoek staat de vraag centraal wat speelt een rol bij de totstandkoming van een communicatie-uiting van de gemeente die bij een inwoner terecht komt. En waar liggen kansen om het anders te doen? De onderzoekaankpak is vernieuwend: onderzocht is wie betrokken zijn geweest, welke stappen zij hebben gezet, welke afwegingen zij hebben gemaakt en welke richtlijnen zij hebben gebruikt. In een bijeenkomst hebben geïnterviewden hierover gesproken en aan de hand daarvan met elkaar gekeken wat er goed was gegaan en waar het beter had gekund. Het onderzoeksrapport wordt in de eerste helft van 2025 verwacht.

Het onderzoek wordt onder begeleiding van Marije van den Berg en Beatrice Snel uitgevoerd door onderzoeksbureau TheRevolution.

3.6 Ruimtelijke projecten Leiderdorp

Dit onderzoek is eind 2024 nog niet afgerond. We zijn een onderzoek gestart naar het ruimtelijk beleid in Leiderdorp. Ruimtelijk beleid gaat over de inrichting van Leiderdorp met doelstellingen op het gebied van woningen, winkels en bedrijven, maatschappelijke voorzieningen, natuur en infrastructuur. De gemeente heeft haar lange termijn ambities per gebied neergelegd in de Ruimtelijke structuurvisie 2035, en spelregels voor de rol die de gemeente speelt in de gebiedsontwikkeling in de Nota grondbeleid 2019-2023. We onderzoeken of deze structuurvisie en het grondbeleid voldoende kaders stellen en richting geven aan de activiteiten van de gemeente om in samenwerking met partijen als projectontwikkelaars en burgers de ambities en doelen te realiseren. Aan de hand van 2 projecten – de locatie Bospoort (IKEA-terrein) bij de A4 en het oude gemeentehuisterrein in het Winkelhof-gebied – onderzoeken we het verloop van de ontwikkelingen, de rol en handelwijze van betrokken partijen, de besluitvorming en de verdeling van kosten en opbrengsten tussen de partijen. We kijken welke lessen hieruit zijn te trekken en gaan na of en hoe de gemeenteraad voldoende grip kan krijgen op de ruimtelijke inrichting. Het onderzoeksrapport wordt in de eerste helft van 2025 verwacht.

Het onderzoek is onder begeleiding Willem Jan Meerding en Rudi Turksema uitgevoerd door onderzoeksbureau Hiemstra & De Vries.

3.7 Citymarketing Leiden

De Rekenkamer is in het vierde kwartaal van 2024 begonnen met een onderzoek naar Citymarketing, de wijze waarop Leiden haar bezoekerseconomie heeft ingericht. Een belangrijk aspect van de visie op deze bezoekerseconomie is de balans tussen leven en beleven van de voorzieningen in de stad voor omwonenden en bezoekers. Leiden & Partners is verantwoordelijk voor de uitvoering van de citymarketing van Leiden met als doel, naast het gastheerschap van de stad, het merk 'Leiden' op de kaart te zetten. Om hierdoor de groei te bevorderen van het aantal bezoekers, congressen en studenten, alsook om een verbinding te leggen tussen de vitale stad en haar bewoners. We onderzoeken op welke wijze citymarketing in brede zin haar doelen bepaalt en behaalt. Interessant is de vraag in hoeverre de doelen van citymarketing aansluiten bij de visie op de bezoekerseconomie van de gemeente Leiden. En in hoeverre de gemeenteraad erin slaagt daar invloed op uit te oefenen. In het onderzoek staan verder centraal:

- de gevolgen voor de leefbaarheid;
- de verdeling van de middelen, en in het verlengde daarvan,
- de wijze en omvang van financiering door de gemeente (denk hier aan het Leids Ondernemersfonds)

Hans Arts en Maurice Dister begeleiden het onderzoek. Het onderzoeksbureau Decisio voert dit onderzoek uit. Het onderzoeksrapport wordt halverwege 2025 verwacht.

3.8 Moties, amendementen en toezeggingen

Eind 2024 zijn we het onderzoek gestart naar moties, amendementen en toezeggingen in Leiden en Leiderdorp. Tijdens de gesprekken die we jaarlijks met fracties uit de Leidse en Leiderdorpse raad voeren, hebben verschillende fracties aangegeven meer inzicht te willen krijgen in de effectiviteit van twee door de gemeenteraad gebruikte instrumenten: moties en amendementen.

Daarnaast werd vanuit de Leidse raad verder specifiek aandacht gevraagd voor het grote aantal ingediende moties. We willen nagaan hoe het proces van afhandeling van moties en amendementen verloopt en hoe dit ertoe leidt, dat besluiten, vermeld in die moties, door het college worden uitgevoerd binnen de afgesproken tijd en randvoorwaarden. Daarbij zal er aandacht zijn voor de vraag of het gekozen instrument - motie of amendement - effectief was. In het onderzoek zal ook aandacht zijn voor de rol van toezeggingen van het college in relatie tot de onderzochte instrumenten. Het onderzoeksrapport wordt eind 2025 verwacht.

Het onderzoek wordt begeleid door Hans van Egdom, Maurice Dister en Marije van den Berg. Onderzoeksbureau Hiemstra & De Vries voert het onderzoek uit.

4 Vooronderzoeken 2024

In 2024 zijn twee vooronderzoeken uitgevoerd, met als doel na te gaan of er aanleiding is of deze onderwerpen verder te (laten) onderzoeken.

4.1 Werkdruk

Uit onze gesprekken met de griffies en de gemeenteraden van Leiden en Leiderdorp is bij de Rekenkamer de indruk ontstaan dat de werkdruk bij het gemeentelijk apparaat in beide gemeenten aanzienlijk is. Wij hebben in 2024 onderzocht of een onderzoek naar de werkdruk (eventueel gecombineerd met een onderzoek naar de omvang van externe inhuur) passend zou zijn.

Leiden

Op 27 juni hebben wij de raad van Leiden (en het college B&W) een verkennend aanbod gedaan om een onderzoek in te stellen naar de werkdruk van het gemeentelijk apparaat en de externe inhuur. Het fractievoorzittersoverleg heeft geconcludeerd dat het bij werkdruk van het gemeentelijk apparaat feitelijk gaat om de vraag of de wensen van de raad nog uitvoerbaar zijn binnen de beschikbare capaciteit/formatie. De conclusie was dat de fractievoorzitters op dit moment geen behoefte hebben aan een onderzoek door de Rekenkamer als het gaat om werkdruk. Wel ziet men een gesprek over uitvoerbaarheid van beleid versus wensen van de raad met (een delegatie van) het college als zeer zinvol. Afgesproken is dat dit in het eerste kwartaal van 2025 zal plaatsvinden. Vanuit de gemeenteraad van Leiden is er gelet op het bovenstaande geen behoefte aan een onderzoek naar werkdruk.

Leiderdorp

We hebben op basis van gesprekken geconstateerd dat in Leiderdorp de problematiek minder als problematisch wordt ervaren vanuit de gemeenteraad. Uit deze gesprekken is naar voren gekomen dat de mate van uitvoerbaarheid van het collegeprogramma wel een interessant onderzoeksthema zou kunnen zijn. Voor de inhoud van een mogelijk onderzoek verwijzen wij naar de mogelijke onderzoeken voor 2025-2026.

Conclusie

Na diverse gesprekken binnen de beide gemeenten zijn we tot de conclusie gekomen dat de problematiek zich op dit moment niet goed leent voor een onderzoek van de Rekenkamer.

4.2 Algoritmen

Naar aanleiding van een uitvraag van de Autoriteit Persoonsgegevens over het controleren van algoritmes door lokale rekenkamers hebben we bij beide gemeenten geïnformeerd naar het werken met algoritmes. Beide gemeenten hebben eind 2024 geen algoritmes opgenomen in het algoritmeregister van de overheid. De gemeente Leiderdorp gaat naar aanleiding van ons oriënterende gesprek kijken welke algoritmes in de gemeente worden gebruikt en of die in het register kunnen worden opgenomen. De gemeente Leiden was - mede door een motie vanuit de raad - al wat verder. De motie vraagt de gemeente om te zorgen dat het algoritmeregister eind 2025 moet zijn voorzien van Leidse algoritmes. Gezien deze uitkomst heeft de Rekenkamer besloten nu geen onderzoek naar dit onderwerp te gaan doen.

5 Communicatie

5.1 Fractiebezoeken

De Rekenkamer gaat elk jaar bij de fracties van Leiden en Leiderdorp langs. Tijdens deze overleggen vraagt de Rekenkamer naar mogelijke onderwerpen voor onderzoeken. De onderwerpen die staan in onze onderzoeksagenda 2025-2026 zijn onder andere hieruit voortgekomen. We bedanken de fracties voor hun inbreng en suggesties.

5.2 Afstemming met burgemeesters, ambtelijke organisatie en griffies

Jaarlijks spreken we met de burgemeester, de griffier en de gemeentesecretaris van Leiderdorp over onder andere onze onderzoeksagenda. Sinds 2023 doen we dat in Leiden twee keer per jaar. Door deze gesprekken kunnen we beter rekening houden met de ontwikkelingen binnen de gemeenten.

Daarnaast organiseren we voor elk rekenkameronderzoek een startbijeenkomst. Bij deze bijeenkomst, worden de betrokken ambtenaren, de onderzoekers, vertegenwoordiging van de griffie(s) en de leden die het onderzoek begeleiden uitgenodigd. Het onderzoek en de planning worden dan besproken.

Tegen het einde van het onderzoek bieden we het concept feitenrapport aan voor het zogeheten ambtelijk hoor en wederhoor. De ambtenaren controleren het rapport op feitelijke onjuistheden. Tijdens een bijeenkomst bespreken we hun schriftelijke reactie en worden er zo nodig aanpassingen gemaakt in de beschreven feiten.

Daarna sturen we naar het college van de betreffende gemeente(n) het feitenrapport en onze rekenkamerbrief. De rekenkamerbrief bevat een samenvatting van het feitenrapport met de bijbehorende conclusies en aanbevelingen. We vragen aan het college van de betreffende gemeente(n) om te reageren op onze aanbevelingen. Dit doet het college door de zogenaamde bestuurlijke reactie. Deze voegen we toe aan de rekenkamerbrief. Het complete pakket (feitenrapport, rekenkamerbrief en bestuurlijke reactie) sturen we daarna naar de gemeenteraad/raden.

Dit jaar hebben we als Rekenkamer overlegd met beide griffiers. Tijdens het gesprek hebben we vooral gesproken over de begroting voor de komende jaren. We streven ernaar om regelmatig contact te hebben met de medewerkers van de beide griffies.

5.3 Contact met burgers en organisaties van Leiden en van Leiderdorp

Bij de evaluatie van de Rekenkamercommissie van een aantal jaar geleden was een aanbeveling om zoveel mogelijk contact te zoeken met bewoners en organisaties uit Leiden en Leiderdorp. Dergelijke contacten lopen via de leden van de Rekenkamer of via de onderzoekers van de onderzoeksbureaus.

Bij het onderzoek 'Duidelijke taal' hebben we contact gehad met bewoners via Buzz Leiden en via Inluzio in Leiderdorp. Voor het onderzoek Citymarketing gaan we de voorzitter van de Wijkvereniging Pieterskerk & Academiewijk en Levendaal-West interviewen. Bij het onderzoek naar onderwijshuisvesting zijn er gesprekken gevoerd met schoolbesturen.

5.4 Website en media

De Rekenkamer beheert haar LinkedIn-account en haar eigen website: rekenkamerleidenleiderdorp.nl. We plaatsen berichten bij het aankondigen van nieuwe onderzoeken. En we presenteren de resultaten van onze onderzoeken. We vermelden ook andere interessante berichten, zoals het jaarplan en -verslag, de groslijst en vacatures.

6 Financieel verslag 2024

6.1 Inleiding

De Rekenkamer Leiden & Leiderdorp heeft in 2024 meer onderzoeken verricht dan de voorgaande jaren. Daardoor heeft de rekenkamer € 36.678 meer uitgegeven aan onderzoeken dan begroot. De grootste betalingen zijn verricht voor de onderzoeken naar afhandeling verkeersmeldingen en ruimtelijke projecten (beiden alleen voor Leiderdorp), schuldhulpverlening, onderwijshuisvesting en duidelijke taal (de laatste drie in beide gemeenten).

Aan inkomsten werden van de gemeente Leiden en Leiderdorp bijdragen ontvangen van respectievelijk € 114.272 en € 37.464. Door de hogere uitgaven in 2024 heeft de Rekenkamer een negatief resultaat behaald in 2024 van € 36.678.

Dit negatieve resultaat wordt in 2025 ten laste van de reserve van de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp gebracht. De reserve Leiden & Leiderdorp fungeert sinds 1 januari 2018 als 'de reserve' van de gezamenlijke Rekenkamer. In de eerste twee jaar is uit deze reserve jaarlijks 12.500 euro geput ten behoeve van het onderzoeksbudget. Vanaf 2020 gebeurde dat niet meer, dit was ook onderdeel van de gemaakte afspraken. Vanaf dat moment had de Rekenkamer dus een lager onderzoeksbudget. Sinds 2018 zijn alle jaarlijkse overschotten en tekorten die zijn gerealiseerd aan deze reserve toegevoegd of onttrokken.

Op basis van de evaluatie van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp in 2021 is vastgesteld dat voor het door de gemeenteraden ondersteunde ambitieniveau van de Rekenkamercommissie een hoger budget passend was dan het toen door de beide gemeenten ter beschikking gestelde bedrag van € 149.698. De verwachte tekorten zouden de eerste jaren na de evaluatie ten laste van de reserve in Leiden worden gebracht. Om die reden stelden de griffiers voor toen nog niet te kiezen voor een structurele aanpassing van de bijdrage, maar dit nader te bezien bij een herijking in 2025 voor de jaren na 2025.

De reserve van de Rekenkamer Leiderdorp (ten bedrage van € 50.000) vervult een andere functie dan de gezamenlijke reserve Rekenkamer Leiden & Leiderdorp. Deze reserve is beschikbaar voor aanvullend onderzoek. De raad van Leiderdorp kan besluiten om extra budget uit de reserve beschikbaar te stellen aan de rekenkamer. We willen aan de gemeenteraad van Leiderdorp voorstellen deze reserve te gebruiken voor de kosten van het onderzoek naar verkeersmeldingen dat de Rekenkamer op verzoek van de gemeenteraad heeft uitgevoerd.

6.2 Inkomsten en uitgaven 2024

	Begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Lasten			
Onderzoeken	85.121	119.618	33.332
Onderzoek overschrijding grote projecten			8.792
Onderzoek schuldhulpverlening		19.815	6.605
Onderzoek afhandeling verkeersmeldingen Leiderdorp		9.125	17.925
Onderwijshuisvesting		31.525	
Energiebesparingsplicht		1.000	
Duidelijke taal		32.435	
Ruimtelijke projecten Leiderdorp		11.250	
Amendementen, moties en toezeggingen		7.425	
Citymarketing		7.042	
Commissieleden en ambtelijk secretaris	84.241	84.743	76.936
Vergadervergoedingen leden	21.577	25.118	20.280
Ambtelijk secretaris	62.664	59.625	56.656
Overig	4.658	6.337	7.839
Onderhoud website	2.598	2.524	6.271
Contributies	1.349	1.395	1.340
Overige kosten	711	2.418	228
Totale lasten	174.020	210.698	118.097
Baten			
Bijdrage Gemeente Leiden	114.272	114.272	109.353
Bijdrage Gemeente Leiderdorp	37.464	37.464	30.620
Onttrekking uit de reserve Rekenkamer Leiden & Leiderdorp	22.284	22.284	-
Totale baten	174.020	174.020	139.973
Resultaat	0	-36.678	21.876

Reserve rekenkamer Leiden & Leiderdorp	
Stand 1 januari 2024	132.809
Storting positief resultaat 2023	21.876
Begrote onttrekking 2024 uit de reserve	-22.284
Stand 31 december 2024	132.401
Onttrekking negatief resultaat 2024	-36.678
Begrote onttrekking 2025 uit de reserve	-24.664
Verwachte stand 31 december 2025	71.059

Reserve rekenkamer Leiderdorp	
Stand 1 januari 2024	50.000
Toevoegingen en onttrekkingen	-
Stand 31 december 2024	50.000

Onderzoeksagenda 2025-2026

7 Onderzoekstrategie en onderzoeksagenda 2025 - 2026

7.1 Missie en onderzoekscriteria

De Rekenkamer is een instrument van de beide gemeenteraden. De rol van de Rekenkamer is om de raden te ondersteunen bij hun kaderstellende en controlerende rol. Daarom doet de Rekenkamer voor de gemeenteraad en de burgers onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door de gemeente gevoerde beleid en de uitvoering daarvan, evenals naar de transparantie van de verantwoording daarover.

Bij het bedenken van onderwerpen die de Rekenkamer kan onderzoeken is een criterium dat dit onderzoek een toegevoegde waarde heeft voor de gemeenteraden. Oftewel of door dit onderzoek te doen het functioneren van de gemeente(n) kan worden verbeterd. Een ander belangrijk criterium is of dit onderwerp de samenleving of bepaalde groepen raakt. Ook de hoeveelheid geld die de gemeenten uitgeven aan de onderwerpen is een criterium voor het wel of niet kiezen van een onderwerp. Ten slotte zorgen we ervoor dat de onderzoeken de verschillende beleidsterreinen raken.

De uitgangspunten van de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp

- We leveren betrouwbare en neutrale informatie die het politieke debat voedt
- Dat doen we onafhankelijk en betrokken
- We onderzoeken het beleid en hoe het bestuur werkt voor de gemeenschap

Werken voor twee gemeenten heeft als voordeel dat we ook onderzoek kunnen doen die de gemeentegrenzen overstijgen. En dat we bij een gezamenlijk onderzoek ook de gemeenten met elkaar kunnen vergelijken.

7.2 Groslijst

Onderwerpen

Economisch beleid in Leiden

Participatie bij gemeenschappelijke regelingen

Leefbaarheid in de wijken

Sportbeleid

Terugblik op coalitieakkoord 2022-2026 (Leiderdorp)

Rolverdeling van raad/college/stadsbestuur door Omgevingswet

Verkameringsbeleid (Leiden)

Verkeersveiligheid (Leiden)

Zorg voor daklozen

7.2.1 Economisch beleid in Leiden

In het Leidse beleid is veel focus op de kenniseconomie en het Leiden Bio Science Park (LBSP). We hebben in 2020 onderzocht wat het LBSP de stad Leiden en zijn omgeving oplevert. Daar kwam uit dat Leiden zeker trots mag zijn op de economische ontwikkelingen met betrekking tot dit paradepaard van de Leidse economie.

De vraag komt op of er voldoende aandacht is voor de andere bedrijvigheid in de Leidse economie. Hoe is bijvoorbeeld het beleid rondom de andere bedrijventerreinen en worden daar de gemeentelijke doelstellingen wel gehaald? En hoe staat het ervoor met de economische bedrijvigheid binnen de woonwijken?

7.2.2 Participatie bij gemeenschappelijke regelingen

Op 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd. Een van de wijzigingen betreft de mogelijkheid om burgers te betrekken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het beleid van een gemeenschappelijke regeling. In een gemeenschappelijke regeling moet worden opgenomen of burgers betrokken worden en zo ja op welke wijze en bij welke beslissingen. De Rekenkamer wil de gemeenschappelijke regelingen die in Leiden en in Leiderdorp van kracht zijn controleren op deze wijziging. De Rekenkamer ziet in dit onderzoek ook een doorwerking van het eerder door ons gedane onderzoek Verbonden Partijen.

7.2.3 Leefbaarheid in de wijken

De wijk Transvaal heeft de afgelopen jaren vanuit de Leidse politiek aandacht gekregen gelet op de geconstateerde problemen. De afgelopen periode is er het een en ander gebeurd om de leefbaarheid in de Leidse buurt Transvaal aan te pakken.

Het college ziet de aanpak van de leefbaarheid zoals die is toegepast in deze wijk als een goede mogelijkheid om ook in andere wijken toe te passen. In een onderzoek wil de Rekenkamer kijken op welke wijze er aandacht is voor de leefbaarheid in Leidse buurten en of de aanpak zoals die in Transvaal is toegepast een duurzame oplossing kan bieden voor de geconstateerde problemen. Daarbij zal ook aandacht zijn voor de participatie van bewoners.

7.2.4 Sportbeleid

We willen verkennen of een onderzoek naar de resultaten van het sportbeleid zinvol is. De gemeente Leiden voert een actief beleid om een gezonde leefstijl van inwoners te stimuleren. Hierbij gaat het niet alleen om toegankelijke sportvoorzieningen en stimulering van sportverenigingen maar ook om een stad die uitnodigt om te bewegen. Juist groepen waar nog de meeste winst is te behalen worden niet altijd voldoende bereikt. Mogelijke vragen zijn hoe het gemeentebestuur keuzes maakt bij het stimuleren van een gezond en actief leven van de inwoners. Welke lessen heeft de gemeente getrokken uit de evaluatie van de Beleidskaders Sport & Gezondheid en Spelen & Bewegen 2019-2023? Weet de gemeente wat werkt en wat niet om kinderen en volwassenen gezonder te laten leven, in georganiseerd verband of daarbuiten? Wat zijn de doelen van het sportbeleid en is bekend welke resultaten dit heeft opgeleverd?

7.2.5 Terugblik op coalitieakkoord 2022-2026 (Leiderdorp)

Het coalitieakkoord Leiderdorp voor de jaren 2022-2026 kenmerkte zich door een beperkte omvang en is in een relatief korte periode tot stand gekomen.

De Rekenkamer heeft in 2017 onderzoek gedaan naar het beleidsakkoord 'Samenwerken en Innoveren' van de gemeente Leiden. Dit beleidsakkoord bevatte meerdere soorten afspraken. Sommige waren heel concreet, andere wat algemener. In het onderzoek is gekeken naar wat voor type afspraken goed werkten in de afgelopen raadsperiode mede in relatie tot de uitvoerbaarheid van de gemaakte plannen en afspraken. Wij hoopten de Leidse raad en het college hiermee te helpen om goede afspraken te maken in het collegeprogramma voor de nieuwe periode. De Rekenkamer is bereid om een dergelijk onderzoek ook voor Leiderdorp te starten.

7.2.6 Rolverdeling van raad/college/stadsbestuur door Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Die wet geeft de gemeenteraad meer mogelijkheden tot het stellen van voorwaarden (kaders), bijvoorbeeld voor bewonersparticipatie. Ook kan de raad zichzelf in bepaalde gevallen adviesbevoegdheid geven als het college een vergunning wil afgeven die niet in het Omgevingsplan past. Beide raden hebben in het zogenaamde delegatiebesluit bevoegdheden kunnen delegeren aan het college van B&W. In Leiden is daarbij een amendement aangenomen dat dit delegatiebesluit jaarlijks evalueert. De Rekenkamer is voornemens een onderzoek te doen naar de manier waarop beide gemeenten deze veranderende rolverdeling tussen college en raad invullen. Waar dat mogelijk is, willen we de bredere impact van de Omgevingswet op de Leidse en Leiderdorpse gemeenschap meewegen.

7.2.7 Verkameringsbeleid (Leiden)

Het college voert een verkameringsbeleid waarmee het de overlast in wijken met veel 'verkamerde' panden wil beperken en huizen beschikbaar wil houden voor de reguliere woningmarkt. Hierbij staat de zogenoemde leefbaarheid van deze wijken centraal. De Rekenkamer wil onderzoek gaan doen naar dit verkameringsbeleid. Vragen die centraal staan zijn: Wat wordt precies verstaan onder leefbaarheid en hoe is het beleid in de verschillende wijken toegepast? Welke gevolgen heeft het beleid gehad voor de beschikbaarheid van kamers in het algemeen? Zijn er mensen als gevolg van het beleid op straat komen te staan? Omdat meerdere steden een dergelijk beleid voeren, zal ook een vergelijking met een aantal andere studentensteden onderdeel van het onderzoek kunnen uitmaken.

Gelet op de recente invoering van het beleid zal het onderzoek zeker nog niet in 2025 worden gestart.

7.2.8 Verkeersveiligheid (Leiden)

Leiden is naast een prachtige stad ook een drukke stad, zeker qua verkeer. Iedere Leidenaar en menig bezoeker ziet hoe de vele fietsers, bussen en voetgangers vaak een klein wegoppervlak met elkaar delen (denk aan de Breestraat en het station) Hoewel het gelukkig meestal goed gaat, valt in Leiden een relatief hoog aantal slachtoffers in het verkeer – zeker fietsers. De Rekenkamer wil onderzoek doen naar het verkeersveiligheidsbeleid dat de gemeente voert. Daarbij zal het beleid in zijn algemeenheid centraal staan, maar mogelijk ook ingezoomd worden naar specifieke plekken. Daarbij kunnen aspecten als esthetiek en doorstroming ook aan de orde komen. Deel van het onderzoek kan een vergelijking met andere steden zijn die een vergelijkbare drukte kennen.

7.2.9 Zorg voor daklozen

In de Leidse regio zijn ongeveer 700 mensen dak- of thuisloos, waarvan ruim 100 kinderen. Een deel leeft hiervan op straat, de meerderheid vindt tijdelijk onderdak bij familie, vrienden of in een auto en een deel maakt gebruik van opvang. Onderzoek van de Rekenkamer richt zich onder andere op de vraag of het programma 'Alle inwoners horen erbij' effectief is. Verder zal ook aandacht zijn voor recente ontwikkelingen rondom voorzieningen voor uitgeprocedeerde asielzoekers die invloed kunnen hebben op de problematiek in de Leidse regio.

8 Begroting 2025

De evaluatie naar de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp in 2021 heeft bekrachtigd dat een sterke rekenkamer nodig is die voor beide gemeenten onderzoeken uitvoert. Uit de evaluatie blijkt ook dat een hogere begroting (in vergelijking tot het beschikbaar gestelde budget door beide gemeenten) nodig is om de gewenste kwaliteit van de onderzoeken te behouden. In de samenwerkingsovereenkomst Rekenkamer Leiden & Leiderdorp van januari 2024 die de gemeenten hebben gesloten is afgesproken dat de huidige financiële afspraken blijven gelden. Dit houdt onder andere in dat de Rekenkamer een eigen budget heeft. De gemeenteraden van Leiden en Leiderdorp ondersteunen de ambities en het daarbij benodigde budget voor de Rekenkamer.

Die hogere begroting in vergelijking tot het beschikbaar gestelde bedrag door beide gemeenten kan nog enige tijd gefinancierd worden uit reserve Rekenkamer Leiden & Leiderdorp maar op het moment dat de bodem bereikt gaat worden van deze reserve, betekent het ook dat de bijdragen van de gemeenten verhoogd moeten worden om de ambities waar te kunnen maken. Deze herijking is gepland in het jaar 2025 voor de jaren na 2026.

In 2022 zijn financiële afspraken gemaakt tot uiterlijk 2026 (brief griffie van 14 januari 2022 Z/22/3346545). De verwachting was toen dat het jaarlijkse budget niet toereikend zou zijn voor de komende jaren met de gewenste ambities van de Rekenkamer zoals beschreven in de externe evaluatie in 2021. Afgesproken is dat een overschrijding van het budget mogelijk is zolang de (gezamenlijke) reserve Rekenkamer Leiden & Leiderdorp toereikend is om deze (jaarlijkse) overschrijding te dekken. Dit gebeurt in beginsel tot deze niet meer aangesproken kan worden - rekening houdend met het streven om een minimale reserve aan te houden van 20.000 euro). Verder is afgesproken dat een vaste verdeling van de bijdrage aan de Rekenkamer wordt gehanteerd in de verhouding van 75%-25% tussen Leiden en Leiderdorp.

De Rekenkamer verwacht de komende jaren gemiddeld drie onderzoeken per jaar uit te voeren van gemiddeld 35.000 euro. Dat kunnen bijvoorbeeld ook twee onderzoeken zijn van 40.000 euro en een onderzoek van 25.000 euro. We hebben gemerkt dat duurdere onderzoeksbureaus zorgen voor betere onderzoeken. We gaan daarom meer voor kwaliteit dan kwantiteit kiezen. In 2025 verwachten we circa 86.000 euro uit te geven aan onderzoeken. Over de jaren 2024 en 2025 is dat dan gemiddeld bijna 105.000 euro per jaar. Voor de jaren 2026 en later verwacht de Rekenkamer een jaarlijks totaalbudget van circa 200.000 euro nodig te hebben voor de onderzoeken en de overige kosten om de gewenste ambities te realiseren. Dit budget is gebaseerd op het prijspeil 2024 en zal ieder jaar geïndexeerd moeten worden.

	Begroting 2025	Realisatie 2024
Lasten		
Onderzoeken	86.142	119.618
Commissieleden en ambtelijk secretaris	93.359	84.743
Vergadervergoedingen leden	28.000	25.118
Ambtelijk secretaris	65.359	59.625
Overig	4.714	6.337
Onderhoud website	2.629	2.524
Contributies	1.365	1.395
Overige kosten	720	2.418
Totale lasten	184.215	210.698
Baten		
Bijdrage Gemeente Leiden	116.395	114.272
Bijdrage Gemeente Leiderdorp	43.156	37.464
Onttrekking uit de reserve rekenkamer Leiden & Leiderdorp	-24.664	22.284
Totale baten	184.215	174.020
Resultaat	0	-36.678

8.1 Herijking in 2025

De wens van de Rekenkamer voor een structurele dekking passend bij de uitkomsten van de eerdere evaluatie en de daaraan gekoppelde ambitie is tot nu toe nog niet gehonoreerd door de gemeenteraden gelet op de aanwezige reserve van de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp. In 2025 zou worden gezien of de begroting van de Rekenkamer inderdaad structureel hoger uitvalt. In dat geval dient besloten te worden of de structurele verhoging van de bijdrage doorgevoerd wordt en dient tevens de bijdrage van Leiden en Leiderdorp te worden aangepast (volgens de verhouding 75%–25%). Het moment dat de aanpassing wordt doorgevoerd hangt mede af van de stand van zaken van de gezamenlijke reserve rekenkamer Leiden & Leiderdorp, waarbij het streven is dat er een minimale reserve van 20.000 euro (ca. 10% van het totaal begrote bedrag) beschikbaar is voor de Rekenkamer.